

педагогіка та історія педагогіки / І. М. Кравченко. – К., 2008. – 23 с.

10. Соболева Е. И. Организация науки в пореформенной России / Е. И. Соболева – Л. : Наука, 1983. – 262с.

11. Шохоль К.Р. К вопросу о развитии высшего женского образования в России / К. Р. Шохоль // Журнал Министерства Народного Просвещения, 1913. – Март. – С. 1-36.

Анотація

Автор статті на основі аналізу літератури визначає особливості функціонування системи вищої педагогічної освіти України в 1905–1917 рр. Зокрема, нормативно-правову базу вищої педагогічної освіти на державному рівні та на рівні основних документів, що регламентували навчально-виховний процес в вищих навчальних закладах.

Ключові слова: Міністерство народної освіти, науково-просвітницькі з'їзди, учительські інститути, університети, вищі жіночі курси.

Аннотация

Автор статьи на основе анализа литературы определяет особенности функционирования системы высшего педагогического образования Украины в 1905-1917 гг. А именно, нормативно-правовую базу высшего педагогического образования на государственном уровне и на уровне основных документов, которые регламентировали учебно-воспитательный процесс в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: Министерство народного образования, научно-просветительские съезды, учительские институты, университеты, высшие женские курсы.

Summary

On the basis of literature analysis the author of the article determines the features of functioning of the system of higher pedagogical education of Ukraine in 1905-1917.

Key words: department of folk education, scientifically-elucidative conventions, teaching institutes, universities, higher woman courses.

УДК 378.147:377

Н. В. Вовк,

старший викладач

(ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ В УЧНІВ

Постановка проблеми. Реформування системи освіти України в контексті соціальних перетворень зумовлює необхідність її вдосконалення, наближення до рівнів світових освітніх стандартів. Так, відповідно умов входження нашої держави до Європейського союзу, споживча освіта вбачається невід'ємною складовою системи підготовки підростаючого покоління до життя, процесу соціалізації молоді в державі з ринковою економікою.

За останні роки, починаючи з 1999 року, в Україні створено передумови для активного впровадження споживчих знань у систему освіти, систему підготовки молодого покоління до повноцінного життя в сучасному суспільстві.

Аналіз досліджень і публікацій. У сучасних наукових психолого-педагогічних дослідженнях значна увага приділяється загальнотеоретичним основам професійної підготовки вчителя в контексті сучасної модернізації освіти. Цим проблемам присвячені роботи: А. Глузмана, О. Дубасенюк,

М. Євтуха, В. Лугового, С. Сапожникова та інших. Організаційно-педагогічні аспекти професійної підготовки вчителя технологій досліджують О. Коберник, М. Корець, В. Стешенко, Г. Терещук, С. Ткачук та інші науковці.

Мета статті – розкрити сутність понять “умови”, “педагогічні умови”, вивити педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів та обґрунтувати їх.

Виклад основного матеріалу. У педагогіці для визначення причин, що обумовлюють певні явища або процеси, вживають поняття “умова”.

Умова – це філософська категорія, що виражає відношення предмета до навколишніх явищ, без яких він існувати не може. Умови становлять те середовище, оточення, у якому явище виникає, існує й розвивається. Сам предмет виступає як щось зумовлене, а умови – як зовнішні до нього розмаїття об’єктивного світу, “... вони складають те середовище, обстановку, в якій явище або процес виникають, існують та розвиваються” [3, с. 259].

На думку Н. Єрошиної, “умови – це сукупність соціально-педагогічних і дидактичних факторів, які сприяють ефективності навчального процесу через застосування ефективних форм, методів, прийомів” [1, с. 167].

Як стверджує І. Хачирова, умови – це обставини, від яких залежить наявність чи зміна будь-чого, що зумовлено ними [4]. О. Шупта розуміє умови як обставини, факти, за яких відбувається навчальний процес [5, с. 88].

Аналіз категорійних ознак показав, що умову в педагогіці розглядають як філософську категорію, в якій відображається відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона виникає й існує (Л. Онучак); спосіб формування чого-небудь або зовнішня обставина середовища, яка є причиною якісних змін особистості (К. Недялкова); оптимальне поєднання різних факторів (Ю. Бабанський); спеціально організований вплив на психолого-педагогічні фактори (О. Березюк) тощо. Отже, *умови* – це суттєвий компонент комплексу об’єктів, за наявності якого відбувається існування певного явища.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з теми дослідження дозволили виявити сукупність педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи. У своєму дослідженні ми намагалися відобразити найбільш значущі педагогічні умови, урахувуючи при цьому, що кожна умова має свої можливості і не може відокремлено повністю забезпечити успішність підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи. Вважаємо, що лише їх діалектичний зв’язок, який відповідає меті споживчої освіти дає змогу досягти належних позитивних результатів.

Отже, серед розмаїття педагогічних умов, ми виділили такі: ознайомлення студентів з роллю і місцем споживчої освіти шляхом збагачення змісту спеціальних дисциплін знаннями споживчого циклу; реалізація комплексу педагогічних технологій, центральне місце серед яких відводиться ігровому проектуванню; забезпечення методичної підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів на уроках технологій.

Провідною умовою підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів є **ознайомлення студентів з**

роллю і місцем споживчої освіти шляхом збагачення змісту спеціальних дисциплін знаннями споживчого циклу.

Упровадження споживчих знань в освітній процес визначається сучасними умовами життя та діяльності людини в суспільстві. Потреби людей у якісних та комфортних умовах життя значно залежать від того, як суспільство задовольняє споживчі інтереси та захищає права людини на якість різноманітних товарів та послуг та достовірну інформацію про них.

Сучасному громадянину необхідно мати уявлення про основи споживання, про права споживачів та вміти застосовувати набуті знання в конкретних ситуаціях. Саме тому основні поняття про споживчі знання, про якість товарів і послуг важливо надавати в рамках шкільного навчання, що сприятиме формуванню основ економічних знань та набуттю важливих життєвих компетентностей.

На нашу думку, реалізація цієї умови здійснюється через введення до змісту педагогічної підготовки майбутніх вчителів технологій спецкурсу “Основи споживчих знань” та змістових модулів до курсу “Основи домашнього господарювання” – модуль “Сутність та особливості формування культури споживання при веденні домашнього господарювання”, а також до курсу “Економіка та організація виробництва” – “Основи консюмеризму при споживанні товарів і послуг”. Очікуваним результатом засвоєння змістових модулів є формування професійних компетентцій майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів, а саме: знань про нормативно-правову та теоретичну базу споживчої освіти; сучасні тенденції та особливості організації споживчої діяльності; специфіку та особливості формування в них культури споживання. Передбачається формування вмінь та навичок раціонального споживання товарів і послуг, що сприятимуть підвищенню ефективності процесу підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів.

Запропонований спецкурс та відповідні модулі спецдисципліни мають забезпечувати майбутніх учителів технологій теоретичною та практичною підготовкою до формування культури споживання в учнів.

Наступною умовою є **реалізація комплексу педагогічних технологій, центральне місце серед яких відводиться ігровому проектуванню.**

Технологічний підхід об'єднує в собі використання різноманітних технологій: моделювання навчальної інформації у вигляді диференційованих завдань різного ступеня складності; засвоєння навчального матеріалу у вигляді діалогів, що забезпечує суб'єктно-сміслову спілкування, рефлексію, самореалізацію особистості; імітацію проблемних та ігрових ситуацій, пошук виходу з яких забезпечує реалізацію особистісних функцій в умовах внутрішньої конфліктності, змагальності.

Існує декілька підходів до трактування поняття “педагогічна технологія”: *науково доцільне трактування*: педагогічна технологія як частина педагогічної науки, яка вивчає й розробляє мету, зміст і методи навчання (О. Пехота, Г. Селевко, Н. Щурков та ін.); *організаційна концепція*: педагогічна технологія як спосіб організації, модель навчального процесу, що гарантує отримання запланованого результату (В. Гузєєв, М. Чошанов

та ін.); *інструментальний підхід*: педагогічна технологія як інструментарій освітнього процесу, система вказівок, які повинні забезпечувати ефективність і результативність навчання (В. Беспалько, Б. Ліхачов та ін.).

Аналіз змістового наповнення різноманітних визначень, показує, що вони не дають достатньо чітких умов для розмежування поняття “педагогічна технологія” та суміжних, близьких за змістом педагогічних категорій.

Серед значної кількості педагогічних технологій у контексті нашого дослідження слід приділити належну увагу таким: як освіта для сталого розвитку (емпауермент) (М. Мелманн, О. Пометун); мультимедійні технології (Р. Гуревич, М. Жалдак); мобільні технології (В. Куклев, Н. Пейн); веб-квест технології (В. Dodge, Т. March); імітаційно-ігрові технології (В. Гузеєв, Л. Савченко); проектні технології (В. Кондратюк, О. Стадник); технології колективного творчого навчання (І. Іванов, О. Когут) та ін.

Застосування і впровадження в практику підготовки майбутніх учителів технологій усіх вищезазначених технологій має вагомий вплив на формування культури споживання в учнів.

Важливим аспектом формування культури споживання, на думку Е. Амацьєвої та С. Іванчук, є технологія сталого розвитку – емпауермент. М. Мелманн наголошує, що педагогіка емпауерменту має міждисциплінарний характер, тобто сприяє включенню й інтеграції в різних галузях, на різних етапах виховання і розвитку, проникнення в різні сектори (соціальний, економічний, екологічний тощо) [2]. Отже, ідеї освіти для сталого розвитку доцільно використовувати в сфері екології, економіки, соціальної поведінки, що спрямовано на створення стійкого розвинутого суспільства. Використання спіральної моделі емпауерменту буде сприяти формуванню всіх структурних компонентів культури споживання.

Основи професійної підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів включають організацію навчальних дій щодо засвоєння певних стратегій і творчого застосування навчальної інформації в різноманітних сферах майбутньої професійної діяльності.

Означене вище досить вдало поєднуються в сучасній технології професійної підготовки – ігровому проектуванні.

“Ігрове проектування” включає такі складні педагогічні категорії, як “гра” і “проект”. Під ігровим проектуванням розуміють ігрову діяльність студентів, результатом якої є навчальний творчий ігровий проект, яким може бути самостійно розроблена стратегія, програма дій, послуга тощо, від ідеї до її втілення, що має суб’єктивну або об’єктивну новизну, виконана під керівництвом викладача та представлена до захисту (Л. Ділмер, В. Загвязинський, Т. Качеровська та ін.).

Процес навчально-ігрового проектування складається з чотирьох етапів: підготовки учасників до сприйняття змісту проекту, введення у проект, розробки проекту та рефлексії проекту.

Змістове наповнення етапів дозволяє не лише з успіхом реалізувати ігровий проект, але й сформувати необхідні компоненти професійної культури студентів, оскільки проектування сприяє формуванню культури споживання товарів і послуг, його характерною особливістю є перспективна орієнтація, практично спрямоване дослідження (Н. Котелянець).

Наступною умовою визначено **забезпечення методичної підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання на уроках технологій.**

Важливим напрямом професійної підготовки майбутнього вчителя технологій є якісна методична підготовка до викладання освітньої галузі "Технології" взагалі та до методики викладання споживчих знань зокрема. Отже, методична підготовка виступає окремим напрямом професійної підготовки вчителя технологій.

У контексті дослідження методичну підготовку визначаємо як процес та результат засвоєння теоретичних знань з методики навчання технологій і формування спеціальних методичних знань, умінь і навичок, необхідних для викладання цього предмета. Також методичну підготовку можна розглядати, як педагогічну систему, що має певний зміст і структуру, пов'язану із засвоєнням методичних знань і активним залученням студента до практичної методичної діяльності.

У процесі формування професійно-методичних умінь особливого значення набуває дослідницька креативна компетенція, основним шляхом формування якої є моделювання ситуацій та розв'язання методичних задач. Вважаємо, що це і є один із шляхів удосконалення методичної компетентності.

Метод моделювання навчальних ситуацій стимулює студентів до самоаналізу, самооцінки та саморозвитку, готує майбутніх педагогів до співпраці з учнями. Важливу роль у формуванні культури споживання та нагромадженні професійно-методичного досвіду студентів відіграють методичні задачі. Під методичною задачею розуміють таке навчальне завдання, в якому моделюється певний елемент методичної ситуації. Її розв'язання передбачає усвідомлення проблеми, умов, стосовно яких задача має бути розв'язана; актуалізації необхідних знань і виконання грамотних дій для виходу з цієї ситуації. Як правило, методична задача має форму педагогічної конструкції з чітко визначеною методичною проблемою, яку слід розв'язати.

Висновки. Отже, під час аналізу науково-методичної літератури, вивчення педагогічного досвіду підготовки майбутнього вчителя технологій були обґрунтовані та розроблені педагогічні умови, спрямовані на активізацію процесу підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів. Висвітлені педагогічні умови мають розв'язати суперечності, що існують у системі вищої освіти з урахуванням можливостей професійної підготовки спеціалістів у галузі технологічної освіти.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Подальшого дослідження потребує експериментальна перевірка ефективності запропонованих педагогічних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ерошина Н.А. Дидактические условия управления самостоятельной учебной деятельностью студентов педагогических вузов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Н.А. Ерошина. – Липецк : ЛГУ, 2001. – 22 с.
2. Мелманн М. Малюємо комікси щодо сталого розвитку : навч.-метод. посіб. / Автори : Е. Йорсатер, М. Мелманн, Л. Пшеніцина, І. Семко, І. Тікота, [Українську версію підготували : Ігор

Сущенко, Олена Пометун]. – Мінськ : Global Action Plan International, 2012. – 55 с.

3. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – М. : Изд-во “Республика”, 2001. – 719 с.

4. Хачирова И.Х. Педагогические условия стимулирования самостоятельной работы студентов : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.05 “Теория и методика профессионального образования” / И.Х. Хачирова. – Карачаевск. – 2001. – 20 с.

5. Шупта О.В. Формування готовності до професійної творчої діяльності майбутніх перекладачів : дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Шупта Оксана Володимирівна. – Тернопіль, 2005. – 242 с.

Анотація

У статті розкрито сутність понять “умови”, “педагогічні умови”, виявлено педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів та обґрунтовано кожен з них.

Ключові слова: умова, педагогічна умова, професійна підготовка вчителя технологій, споживча культура, технологія сталого розвитку, методична підготовка майбутнього вчителя технологій.

Аннотация

В статье раскрыта сущность понятий “условия”, “педагогические условия”, выявлены педагогические условия эффективной подготовки будущих учителей технологий к формированию культуры потребления у учащихся и обосновано каждую из них.

Ключевые слова: условие, педагогическое условие, профессиональная подготовка учителя технологии, потребительская культура, технология устойчивого развития, методическая подготовка будущего учителя технологии.

Summary

The article reveals the essence of the concepts “conditions”, “pedagogical conditions”. There have been defined pedagogical conditions of effective preparation of future technology teachers to forming of the culture of consumption at students.

Key words: condition, pedagogical conditions, professional technology teacher’s training, consumer culture, technology, sustainable development, methodical preparation of the future technology teacher.

УДК 378: 374.51

А. Л. Воєвода,

кандидат педагогічних наук

(Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського)

ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ НАВИЧОК САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Головною метою сучасної національної системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного створювати й розвивати цінності громадянського суспільства [4]. Успішне розв’язання цих завдань вимагає від майбутнього вчителя вибору стратегії неперервної освіти впродовж усього життя на основі саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти. Недарма академік Д. Ліхачов писав: “Вчитися потрібно завжди. До кінця життя не тільки вчили, а й вчилися всі найвидатніші вчені. Перестанеш вчитися – не зможеш і вчити. Бо знання постійно збільшуються й ускладнюються” [2, с. 7]. Тому важливо ще в процесі підготовки майбутніх учителів математики в педагогічних ВНЗ формувати в них навички самоосвітньої діяльності, потребу в безперервному саморозвитку та самовдосконаленні.